

SONGS OF TRAVEL | LIEDEREN VAN ONDERWEG

Tekst: Robert Louis Stevenson. Muziek: Ralph Vaughan Williams

Vertaling en inleiding door Simon de Boer

SONGS OF TRAVEL, LIEDEREN VAN ONDERWEG

Ze zijn studiemateriaal op haast alle conservatoria en menig gevierde zanger heeft ze op z'n repertoire staan: *Songs of Travel* (1904); negen gedichten van Robert Louis Stevenson (1850-1894) op muziek gezet door Ralph Vaughan Williams (1872-1958) – voor *low voice* en piano en later kwam, deels niet door de componist zelf, de orkestratie tot stand.

De negen teksten die Williams selecteerde komen uit een bundel met vierenvestig gedichten van Stevensons hand, die in 1896 postuum verscheen en van de uitgever de titel *Songs of Travel* kreeg. Als ik door mijn exemplaar blader hoor ik in mijn hoofd niet alleen de muziek die bij de gebruikte negen gedichten werd gecomponeerd, maar zoek ik ook naar welke Vaughan Williams nog meer op muziek had kunnen zetten. Voor mijn gevoel komen slechts een paar in aanmerking, maar die vallen ook weer direct af omdat in de meesten het definitieve afscheid een grote rol speelt en dat zou te veel van het goede zijn, gezien de lengte van het stuk dat niet langer duurt dan een half uur.

De selectie van de negen komt mij als vanzelfsprekend voor omdat het allemaal zeer toegankelijke gedichten zijn met een heldere structuur en inhoud; het zijn de krenten uit een verder zeer smakelijke pap. Creatieve processen kennen natuurlijk ups en downs, wie weet wat de componist nog meer voor prachtige gedichten uitzocht, daar muziek bij schreef maar deze uiteindelijk niet publiceerde? Het lied *I have trod the upward and the downward slope* (in mijn vertaling *Ik nam mijn pad*) werd tenslotte ook pas na Vaughan Williams dood aan de serie toegevoegd, nadat deze door zijn vrouw tussen de nalatenschap was gevonden.

Iets wat me opviel: in Stevensons gedichtenbundel, onder het eerste gedicht *The Vagabond*, staat tussen haakjes, *To an air of Schubert*. Logisch dat componist dat niet overnam – net als het, eveneens tussen haakjes staande, *To the tune of Wandering Willie* bij *Whither must I wander* – want dat zou maar tot verwarring leiden. Maar welk Schubertlied zou de dichter en schrijver, wereldberoemd om zijn boeken *Treasure Island* en *Strange Case of Dr Jekyll and Mr Hyde*, hebben bedoeld? *Das Wandern* wellicht, of *Der Wegweiser*?

De opvolging van de negen getoonzette gedichten kun je een liederencyclus noemen. Sommige analyses van *Songs of Travel* schrijven er een coherent verhaal aan toe, met een kop en ook een staart, vergelijkbaar met bijvoorbeeld *Winterreise* van Franz Schubert. Natuurlijk, wat een fraai totaal geeft is de kwaliteit van zowel de teksten als de muziek. Maar in die overkoepelende kwaliteit zijn de negen delen net zo fragmentarisch als herinneringen aan een reis, die in dit geval zowel fysiek, in het landschap, als geestelijk, in herinneringen, werd afgelegd. Bij de eerste heroïsche en aanstekelijke tonen van *Songs of Travel* – je wilt direct met *De Vagabond* meereizen, mee-marcheren – betreden we een tijdsruimte en eenmaal binnen blijkt die zeker niet lineair of logisch. Ook al klinken er hier en daar terugkerende muzikale motieven we moeten ons steeds afvragen wáár we zijn, in welke tijd. Dát is juist het avontuurlijke aan deze liederencyclus, die zo zijn titel meer dan waarmaakt. De luisteraar moet mee- en doorreizen en zich steeds oriënteren. Heden en verleden, landschap en het gevoelsleven, in de teksten van Stevenson kriskrast alles door elkaar. Een aangrijpende tienerherinnering, het wroeten in het verleden, wordt gevolgd

door hele fysieke zaken in het hier en nu zoals een ijzige winterwind, een pijnlijke vinger of een ingestort dak. De hoofdpersoon hallucineert en projecteert: de luchtspiegeling op de heide van het huis uit de jeugd, het wensbeeld van huiselijk geluk in een bospaleis van loof. Hij heeft een nare droom, vraagt schoonheid om haar hulp. De dood is overal onontkoombaar aanwezig en er zijn vele einden in de teksten te vinden waarbij er amper verschil lijkt te bestaan tussen een scheiding van een geliefde of een zonsondergang die de dag voorgoed afsluit. Samen met de muziek zetten deze vaarwels de luisteraar onder een toenemende, emotionele druk die slechts spaarzaam wordt onderbroken door een kwinkslag. En dan tot slot, bijwijzen van een epiloog: de som van dit alles – kort en krachtig. Dit plotselinge einde overvalt ons een beetje; waren we al aan dit afscheid toe nu we eindelijk een beetje zicht kregen op het complexe karakter en leven van deze landloper?

Songs of Travel past uitstekend in de lange traditie van eenlingen die met de conventies van een samenleving breken, om vervolgens op zoek te gaan naar zichzelf en het nut van het bestaan – vaak met de natuur als toevluchtsoord. Denk bijvoorbeeld aan *Walden; or, Life in the Woods* van Henri David Thoreau (1817-1862) of aan het minder bekende maar bloedmooi en aangrijpende *Hôjôki – aantekeningen uit mijn kluizenaarshut* van de Japanse schrijver-monnik Kamo no Chômei (1155 - 1216). Elke tijd geeft, soms op unieke en soms op inwisselbare wijze, aan individuen redenen om voorgoed te breken met het sociale contract onder het roepen van: *Zo is het genoeg, ik doe niet meer mee, ik vertrek!* Daarom zit in mijn vertaling van *The Vagabond* ook een verwijzing naar de dominante rol van internet in ons huidige bestaan én de eveneens zorgelijke opwarming van de aarde. Terloops en onnadrukkelijk – de liederen zijn geen moreel vertoog - maar voor de Vagebond reden genoeg om opzoek te gaan naar een ander bestaan, waarvan absoluut niet duidelijk is hoe dat eruit gaat zien; het is vooral een moedige poging van een individu om met alles dat is, was en nog op zijn pad ligt in het reine te komen en het leven niet te verkwanselen aan conventies, comfort en zelfverloochening. De hoofdrolspeler van de *Songs* onderwerpt zichzelf aan een zelf-test, een zelf-therapie, een zelf-experiment met onzekere afloop. Wellicht helpen de *Songs* ons, als we erin opgaan, om ons braaf en gematigd bestaan met een gerust gemoed voort te kunnen zetten? Ligt *sublimatie* aan de wortels van het succes van dit stuk, waarvan de inhoud immer actueel blijkt?

En verder over de vertaling: het heeft geen nut om trouw te blijven aan een oorspronkelijke tekst als dat niet tot gewenst resultaat leidt. Soms rolden de zinnen muzikaal van de ene naar de andere taal. In dat geval bleef ik trouw aan de tekst. Maar vaak moest ik me inleven in de door de dichter geschetste situaties en mijn eigen verbeelding gebruiken. Vertalen is ook een gruwelijke bezigheid, prachtige vondsten van de schrijver moet je hardhandig om zeep helpen, opofferen voor een getrouwe dictie of passende rijm. Nogmaals, gruwelijk. Uiteindelijk is veel ook een kwestie van smaak waardoor het vertaalde en vertaler elkaar vinden, innig verknocht raken en net als vrienden een zelfde taal gaan spreken. En zo werden Stevensons zwanen, egels... – waarvan ik het niet erg vind als je dat ziet als een verwijzing naar de filosoof Arthur Schopenhauer die in het stekelvarken een gebruiksaanwijzing vond voor menselijke

relaties; voor wat warmte van de ander moet je je stekels intrekken maar laat je die stekels opstaan en houd je zo de ander op afstand, dan moet je ook niet zeuren om een beetje kou. En nu we het toch over filosofen hebben: het zesde lied heb ik verrijkt met het begrip *Sterrenvriendschap*. Het woord is natuurlijk bedacht door Friedrich Nietzsche, om daarmee de vriendschappen te omschrijven die een leven lang duren, ook al zie je elkaar nooit meer, ook al wil je elkaar nooit meer zien; vriendschappen die in de sterren geschreven staan.

Tot slot blijft misschien nog de vraag *waarom vertalen?* Voor de directheid van de taal! *Death* is een woord uit een Amerikaanse film of een Engels toneelstuk of boek maar *Dood* is iets ingrijpends in elk bestaan waarvan de Nederlandse taal het anker is. Als dat klopt, dan laat een vertaling je de directe emotie ervaren.

Veel luister- en/of leesplezier

Simon de Boer

Inhoud

1	<i>De vagebond</i>	3
2	<i>Kom schoonheid ontwaak</i>	10
3	<i>Het kampement wachtvuur</i>	14
4	<i>Tieners en liefde</i>	19
5	<i>In een droom</i>	24
6	<i>De stralende hemelboog week</i>	27
7	<i>Beter ging ik dwalen?</i>	30
8	<i>Lang klinken woorden door</i>	35
9	<i>Ik nam mijn pad</i>	38

De Vagebond

Words by
R. L. STEVENSON

Music by
R. VAUGHAN. WILLIAMS

*Allegro moderato.
(alla marcia.)*

Voice.

Piano.

p ma sempre marcato.

sempre pesante il basso.

risoluto.

'k Wil het le-ven rauw en puur, Lie-ver nooit meer

ba - den. 'k Wil de rust van de na - tuur, Dwa-len ov-er pa - den.

Copyright 1905 by Boosey & Co.
Copyright renewed 1933 in U.S.A. by Boosey & Co., Ltd.

BH.BK. 762

All rights reserved
Printed in U.S.A.

Maan— licht op m'n bla-de-ren bed, Brood doop ik in de rie-

vier ————— Zo leef ik zon-der in - ter - net -

--- Zo heb ik weer ple--zier-----.

pp *colla voce.* *pp*

Laat de zond-vloed doen wat

moet, laat wat komt mijn deel zijn; Doe nog maar een rond-je aard', 't Zal toch niet je

tijd zijn? 'k Zoek geen lu - xe, hoop noch pret. Of wat steun voor

e - - - - ven; 'k Zoek naar lucht, naar een re - set - - - -

- - - - 'k Zoek de weg naar 't le - - ven.

pp *colla voce*

6

Animando. mf robustamente.

Zeg mij herfst - nacht waar ik ga, Als ik weer eens

mf robustamente.

treu - - - zel Kraai - en krijs - en

spot - tend 'Tja', Als ik om een blaar

poco f

neu - - - zel. IJ - - - - - zig koud, rijp

meno f

op het veld - Warm het op - - en

vuur - - - tje - Nee, geen

ancora animando.

na - jaar... dat mij velt, En - de win - - - ter

Tempo I.

ff

ook niet!

dim.

parlante.
pp 3

Laat de zond - vloed doen wat

pp ma marcato.

moet, laat wat komt mijn deel zijn;

Doe nog maar een rond - je aard, 't Zal toch niet je

sempre pp

tijd zijn? Zoek geen lu - xe,

sempre pp

hoop noch pret, of wat steun voor ev - - -

portamento **ff**
--en; 'k Zoek naar lucht naar een re - - set

pp --, 'k Zoek de weg naar 't le - - ven.
pp *colla voce.* **pp** *dim.*

Kom schoonheid ontwaak

Words by
R. L. STEVENSON.

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS.

Moderato.

Voice.

Piano.

poco f

poco f

Kom schoon - heid ont - waak

op de rand van een scho - - - - - ne

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems. The first system shows the beginning of the piece with a piano introduction. The second system contains the first line of lyrics: 'Kom schoon - heid ont - waak'. The third system contains the second line of lyrics: 'op de rand van een scho - - - - - ne'. The piano part features a prominent arpeggiated accompaniment in the right hand and a steady bass line in the left hand. The tempo is marked 'Moderato' and the dynamics include 'poco f'.

THE PUBLIC PERFORMANCE OF ANY PARODIED VERSION
OF THIS COMPOSITION IS STRICTLY PROHIBITED

droom, schoon - heid ont - waak uit wat

rest! Want als je ont - waakt -----, van schoon - heid

blaakt -----, Bij de start van de dag ver - frist je ren -

tree maakt, *p* Gloei - en ster - ren fel ----- bo - ven West.

poco rall. *pp*

p *tranquillo*
Kom schoon-heid ont-waak -----

als de dag zich in schaam-te ver - hult, Ont-waak als ze rood toe

mp sonore
geeft. In schar - la - ken - pracht-- Die de nacht ve-

mp cantabile

--- wacht, Toe ont-waak in een vriend die naar zoe - nen smacht, En

te - der ont - vangt - - - en weer t'rug - - - - geeft

espress. *p*

morendo *pp*

ppp *molto rall.*

Het kampement wachtvuur

Words by
R. L. STEVENSON.

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS.

Allegretto. *poco scherzando.*

Voice. 'k Maak - - - voor jou een

Piano. *p leggiero.*

ket - ting met tooi die je toe - lacht, Van

simile

och - tend - dauw drup - pels en ster - ren - licht 's nachts.

Copyright 1905 by Boosey & Co?

Copyright Renewed 1933 in U.S.A. by Boosey & Co., Ltd.

H. 4743.

mf cresc.

'k Bouw -- 'n tak-ken pa - leis - - - - - , groot ge - noeg voor twee, Met

mf legato - cresc.

p

dag groe - ne da - ken en blauw zeil van zee.

pp

p

'k Maak -- mijn kit - che -

net - te en jij houdt al - les schoon, Want schoon bruist het

mf cresc.

beek-je, want schoon is jouw loon En jij----- weekt al het

legato.

lin-nen en houdt je li-chaam bleek, In de och-tend als 't

pp

re - gent en 's nachts in de breek.

fp

p

En

pp

rall - en - - - - - *lan* - - - - - *do.*

Meno mosso.

is er ver - der. nie - mand, zing

largamente.

ik voor jou een lied, Met

fij - ne ak - koor - den en

fraai. col - lo - riet! Maar wat ik in - stu -

acantanto.

largamente.

deer - de, maakt jou plots o - - - - - ver - - - - - stuur, Van de

colla voce.

pp

tranzillo.

weg zon - der ein - - - - -

pp

tranzillo.

- - de en het kam - pe - - - - ment

wacht-vuur - - - - -

pp

pp una corda.

Tieners en liefde

Words by
R. L. STEVENSON.

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS.

Andante sostenuto.

Voice.

Piano.

p *espressivo. tempo rubato.*

Voor een

tie - ner - hart is het zijn.....

net een acht - baan - rit.

Al - - maar - - - - - snel - ler - én - -

poco f

weer door - - - ; met aan

p

el - - ke hand, Diep - - - in het ov - - ver -

pp

weekerd pri - eel zit, In or - chi - dee - - - - - ò - - - - - eer,

pp

pp misterioso.
en ver — van't door-reis — — — de land.

mf
Lok hem met zin- de - rend vuur — — — ,

p
in dag's laat — — — — — ste

wit.

Poco animando.

Duis - - ter als - - een nacht zon - der

pp

ster - ren - licht grijpt het ge - not hem. Hij, mo

f risoluto

f risoluto.

reel superri - eur, Vlucht - - - - ; en zwaait maar loopt

affrettando.

sempre f cresc.

affrettando.

door met zijn rei - ne plicht, Roept - - - - , qua - si

Più mosso.

Più mosso.

leuk, iets raars naar haar— bij de schut - ting - deur,

Più mosso, pp

Zingt—, maar pot - sier - lijk

pp Più mosso,

rall. **Tempo I.**

vals, En raakt dan uit zicht,

rall. **Tempo I.** *pp*

pp

uit zicht—

pp *sempre rall e dim.*

In een droom

Words by
R. L. STEVENSON.

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS.

Andantino.

Voice. *p* Ik droom - de van jou, dat was on - ver -
 wacht En als wel - eer. Die glad - ver - ge - ten kuil - tjes als je
 lacht *poco f* doen me niets meer. *mf poco animato* Nooit meer die och - tend
 - gloed, waar - in je ligt *p* Ge - liefd, ge - wijd.

Piano.

poco f *mf*

ALL RIGHTS RESERVED

poco animando.

Bleek bijt het naak-te licht in je ge - zicht- en

smorzando.

toont de tijd.

smorzando

Hij kwam, en ging. Wel - licht - liet

poco rit.

pp

jij een traan. Maar dat was ooit.

colla voce.

a tempo.

Och mij-----! Hij die jou glim - lach - end laat

morendo.

pp

gaan----- Ver - geet je

pp

colla voce.

nooit.

espressivo.

nooit.

espressivo.

a tempo sempre rall.

De stralende hemelboog rees

Words by
R. L. STEVENSON.

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS.

Andante sostenuto. *p*

Voice. De sta-len-de he-mel-boog rees en ik zag -

Piano. *pp molto legato.*

(d = d)

in- een baan Kwijt - ge- raak- te vrien - den gaan, Do -

(d = d)

vend van hun - - aards be - staan.

pp

The musical score is written for voice and piano. It consists of three systems of staves. The first system shows the voice line starting with a rest, followed by the lyrics 'De sta-len-de he-mel-boog rees en ik zag -'. The piano accompaniment is marked 'pp molto legato'. The second system continues the voice line with 'in- een baan Kwijt - ge- raak- te vrien - den gaan, Do -'. The piano accompaniment includes a tempo marking '(d = d)'. The third system concludes the voice line with 'vend van hun - - aards be - staan.' and features a 'pp' dynamic marking in the piano part.

H. 5557.

Copyright 1907 by Boosey & Co

THE PUBLIC PERFORMANCE OF ANY PARODIED VERSION
OF THIS COMPOSITION IS STRICTLY PROHIBITED

ALL RIGHTS RESERVED

Ik zag ze, verder dan ver, Stom en

lich-tend en dood En die 'Ster-vrien-den' van de

nacht *largamente.* Wer-den-mij *a tempo.* lie-ver dan

brood.

Nacht ach - ter nacht, ik bleef treu - rig, De

maan scheen ook niet echt ver. Tot, hé!

pp animando

Ik zocht in het stof En ik vond hoog be - zoek:

sempre animando

een ster

f dim. pp

Beter ging ik dwalen?

Words by
ROBERT LOUIS STEVENSON.

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS.

Andante. *mf tranquillo*

VOICE. 't Huis was geen thuis voor mij,

PIANO. *p legato*

be - ter ging ik dwa - len? Hon - ger mijn reis - gids, ik heb geen vas - te stek

Guur giert de win - ter - wind door de do - de hei - de; Bui - tje wordt

risoluto

wolk-breuk en m'n dek ligt in de drek. Rijk was de dis die gast -

- vrij - heid ser - veer - de, Het warm wel-komst-woord kreeg me - nig - een uit z'n jas -

ff *poco rit.*

a tempo *p* Beel - den van toen, met z'n al - len rond het hard - vuur, Vrien - den van

pp

pp a tempo *pp*

ooit, al-len wer - den stof of as.

colla voce

Whither must I wander?

H. 7547.

mf

Toen was 't huis thuis voor mij, vol zach-te ge-zich-ten, Toen was 't huis thuis voor mij,

p

zal-lig voor het kind. Haard en het ven-ster-licht stra - len op het veen -

dim.

- land; Lied, zui - ver lied, bouwt mijn thuis op in de wind.

pp

risoluto

De dag breekt aan langs de zoom van het veen-land, Leeg staat het huis en de

ff *poco rit.* *a tempo* *p*

schoor-steen-pijp is koud. Leeg zal het staan nu de vrien-den zijn ver-trok-

- ken. De goe-den, de wa-ren, 't huis was rond hen ge-bouwd.

colla voce *p*

pp

Voor-jaar komt, komt te-rüg, en roept om het sneeuw-hoen, voor-jaar brengt re-gen en zon, brengt

pp legato

bloe-----men en bij-en. Rood loopt de hei-de uit, kleurt heu-----vels en da-

- len, Vlug stroomt de beek tus - sen uit - ge - sle - ten kei-en

Zoals de dag schijnt en ook scheen toen ik kind was - zoals de dag schijnt is er

le - ven in het huis; Er tijl - pen vo - gels, je hoort ze in de schoor -

steen - Maar ik moet weer ver - der, en kom ook nooit meer thuis.

Lang klinken woorden door

Words by
R. L. STEVENSON

Music by
R. VAUGHAN WILLIAMS

Moderato risoluto

VOICE

Lang klin - ken woor - den door met het juis - - te

PIANO

risoluto

ta - - lent Fraai voor het ge - hoor Als de zan - ger ze brengt...

mp

Nu klinkt het droef en se - - - reen - als door vleu - - - gels ge - - dra - gen.

mp legato

The musical score is set in 3/4 time and consists of three systems. The first system shows the voice part with the lyrics 'Lang klin - ken woor - den door met het juis - - te' and the piano accompaniment starting with a 'risoluto' marking. The second system continues the voice part with 'ta - - lent Fraai voor het ge - hoor Als de zan - ger ze brengt...' and the piano accompaniment. The third system features the voice part with 'Nu klinkt het droef en se - - - reen - als door vleu - - - gels ge - - dra - gen.' and the piano accompaniment marked 'mp legato'. The piano part uses a variety of chords and textures, including some with fermatas.

Copyright 1905 by Boosey & Co.
Copyright renewed 1933 in U. S. A. by Boosey & Co., Ltd.

All rights reserved

Sole Selling Agents: BOOSEY & HAWKES, Ltd., 295 Regent Street, London, W.1.

H. 4743⁴

p Want on - ze zang - er ging heen. *poco rit.* En de ma-ker werd be -

pp gra - - ven - - . *pp* Diep als de

zang - er rust - - - On - der dor - re - bra - men Zijn stijl van

zing - en brengt zelfs e - gels sa - - - men.

En als het Wes - ten gloeit Als de

dag traag in - - - bedt.

De min - - naar neu - - rjet en

la melodia ben marcato
p

draalt ..... En de meid ont - houdt - - - het.

pp molto più lento
colla voce
pp molto più lento
rall.

Ik nam mijn pad

R. L. STEVENSON

R. VAUGHAN WILLIAMS

Op. posth.

Andante sostenuto *mf quasi rit* *a tempo*

VOICE

PIANO

p maestoso

Ik nam mijn pad om-hoog, nam het naar be -

nee; *risoluto* Ik ging maar door zo - wat ie - de - re

risoluto

dag 'k snak - te naar al-les, en zei de hoop ta - - bee;

This little epilogue to the Song Cycle "Songs of Travel" should be sung in public only when the whole cycle is performed.

© 1960 by Boosey & Co., Ltd.

All rights reserved

Sole Selling Agents: BOOSEY & HAWKES, Ltd., 295 Regent Street, London, W.1

B. & H. 18741

En ik had lief en leed

en sloot de

deur

rall.

* 2a *

